

List izbaja ob sobotah. Posamezna številka 25 lir, zaostale številke dvojno. Naročnina: celoletna 1100, polletna 600, trimesečna 350, mesečna 90 lir. Oglasi: 30 lir mm v širokosti 1 stolpca, plačajo se vnaprej

DELO

GLASILO AVTONOMNE TRŽAŠKE FEDERACIJE K.P.I.

Leto XI. šte. 14 (527) TRST - PETEK 25. SEPTEMBRA 1959 Posamezna šte. 25 Lir

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: TRST, ulica Capitolina, 3; telef.: 44-046 in 44-047
Odgovorni urednik: RUDOLF BLAŽIČ (Biagi)
založništvo „Dela“; tiska tip. Riva ul. Torrebianca 12

Zgodovinski predlog tov. Hruščeva v OZN: splošna in popolna razorožitev v roku štirih let

- ◆ Američani so navdušeno sprejeli sovjetskega voditelja
- ◆ Led se odtaja v odnosih ZSSR-ZDA
- ◆ Govor pred najvišjim mednarodnim forumom

Svetovna javnost spremlja z veliko pozornostjo in nadeji potovanje tov. Nikite Hruščeva po Združenih državah Amerike. Človeštvo pričakuje, da bo potovanje visokega državnika prve socialistične države in še bolj njegovi razgovori, ki jih bo se imel pred odhodom iz ZDA s predsednikom Eisenhowerjem, obrodilo dobre sadove. Seveda bi bilo utopično misliti, da bo ta prvi korak, ki je zgodovinskega pomena za vse človeštvo, izbrljal s enim samim zamahom vse posledice dolge hladne vojne in da bo kar čez noč ustvaril popolnoma novo ozračje brez ostankov nezaupanja in brez vsakih pridrzkov. Toda dejstvo, da je prišlo do direktnega srečanja in direktnega pogovora, je nedvomno velikega pomena za bodočnost človeštva. Tega se vedno bolj zaveda tudi ameriško ljudstvo, ki povsod prisrčno sprejema visokega gosta. Tudi najbolj zakrnjeni protokomunistični listi, ki jih zgodovinsko srečanje zelo zaskrbljuje, morajo priznati, da je tov. Hruščev deležen, kjer koli se pojavlj, splošnih izrazov simpatije in spoštovanja, kljub temu, da se vedno najdejo ljudje in politični krogi, ki bi hoteli za vsako ceno skaliti ozračje priprtosti, ki ga je ustvarilo ameriško ljudstvo okrog tov. Hruščeva.

Govor pred najvišjim mednarodnim forumom — je nadaljeval Hruščev — da se odstrani pregrade postavljene na poti razorožitve. Z naše strani se strinjamo — je podčrtal govornik — s strogo kontrolo, ki naj zagotovi izvajanje bodočega sporazuma o razorožitvi. Toda nasproti smo, da bi se vprašanje kontrole ločilo od vprašanja razorožitve. Smo za splošno nadzorovano razorožitev, toda smo proti nadzorovanju brez razorožitve.

Nato je tov. Hruščev iznesel svoj načrt za razorožitev, ki predvideva v roku štirih let popolno in splošno razorožitev, z ukinitvijo vseh vojsk, vseh mornaric, vsega letalstva, vojaških oporišč in vseh glavnih štabov. Po štirih letih bi ne bilo več oboroženih sil, vojnih mornaric, vojnega letalstva, glavnih štabov, vojnih ministrstev, vojaških šol. Milijoni ljudi, ki so pod orožjem, bi se povrnili na proizvodno delo. Prenehati bi treba izdelovanje kakršne koli vrste vojaških atomskih raket in podreti bi treba vse jedrske naprave, ki služijo v vojaške namene.

Toda mi smo v politiki stvari — je nadaljeval Hruščev — in zavedamo se, da bo treba precej časa za sestavo tako obsežnega programa o razorožitvi. Medtem pa bi ne smeli ostati križem rok, marveč bi treba nadaljevati pogajanja za prenehanje jedrskih poskusov. Končni cilj je, da pride do uničenja vseh atomskih in vodikovih bomb in prenehanja izdelovanja drugih.

Govoril je tudi o kolonializmu ter poudaril, da se kolonialistični sistem krha. Podpora, ki jo nudi Sovjetska zveza kolonialnim narodom je decela v skladu s listino OZN. Prav OZN bi morala prva ponuditi roko v pomoč narodom, ki so se pred kratkim osvobodili kolonialnega jarma.

Obisk tovariša Hruščeva v ZDA je izredno velikega pomena za ves svet, zato vlada za potek tega obiska in za razgovore, ki so v teku, veliko zanimanje. Na sliki: Hruščev in njegova soproga, v spremstvu Eisenhowerja, pozdravljata množico Američanov, ki jima je pripravila spontane manifestacije

Govor tovariša Togliattija o mednarodnem političnem položaju

● Klerikalna vlada je proti prenehanju hladne vojne

V nedeljo se je v Anconi začel ključni vsedržavni Festival „l'Unità“, ki je trajal od prejšnjega četrta. Na zaključni manifestaciji, ki je privabila okrog 100.000 oseb, je imel generalni sekretar naše partije tov. Palmiro Togliatti važen političen govor.

Tov. Togliatti je obravnaval zadnje politične dogodke v svetu, jih nato povezal s stališčem italijanske klade in govoril o perspektivah pomiritve v krajevem in mednarodnem merilu. Uvodoma se je sekretar naše partije dotaknil tudi zadnje velikanega uspeha, ki ga je dosegla Sovjetska zveza s polletom njenega satelita na Luno. Uspeh pripada državi — je podčrtal govornik — kjer vlada delavski razred, kjer ni ne bogatstvo in ne kapitalizem. Gre za deželo, ki je bila še pred 40 leti med najbolj zaostalimi v Evropi in katero so komunisti sedaj pripeljali na tako visoko raven.

Tov. Togliatti je nato povezal zadnji sovjetski uspeh z govorom, ki ga je imel par dni prej. Hruščev pred OZN, kateri je imel velikanski odmev v vsem svetu. Voditelj Sovjetske zveze, ki je na vojaškem področju najmočnejša država, ni izrazil groženj, kot smo jih bili navajeni slišati v tej organizaciji s strani Američanov ko so bile ZDA še prva država z atomsko bombom. Hruščev noče spraviti človeštva na rob prepada marveč govori o možnosti miru v svetu in postavlja tudi konkretne predloge: ukinitve vsega orožja, vojsk in prevzem svete obveze s strani vseh držav, da ne bodo izdelovale orožja.

Kakšni so bili komentariji na te predloge? — se je vprašal govornik in se pri tem skliceval na italijansko vlado. Italijanski buržoazni tisk je pisal, da je vse skupaj samo propaganda. Politične voditelje buržoaznih strank pa je zajel preplah, ker ne morejo pač razumeti da smo pred novo fazo mednarodnih odnosov, ki se začnejo spreminjati in bodo tako lahko odpravili možnost izbruh nove vojne. V svetu se je pojavila sila, ki je sposobna uresničiti mir: ta sila so socialistične države.

Važna izjava vodstva KPI o politični pomiritvi v Italiji

Vodstvo Komunistične partije Italije se je sestalo prejšnji teden za proučitev novega položaja, ki je nastal na mednarodni pozornosti in za proučitev posledic, ki jih bo imel novi položaj v Italiji.

Srečanje načelnika sovjetske vlade tovariša Hruščeva z vladnimi osebami in širokimi krogi javnega mnenja Združenih držav Amerike, globoka simpatija, povezana z velikim upanjem javnega mnenja Italijanskega javnega mnenja, ki spremljajo in sledijo temu potovanju, so pokazali korakov naprej, ki jih je napravila misel o pomiritvi v mednarodnih odnosih in zavesti narodov vsega sveta.

Nenehni napredki socialističnega sveta, prav posebno Sovjetske zveze, kažejo avangardna tehnika in znanost sta prav te dni zabeležili novo etapo človeškega napredka: razvoj osvobodilnega gibanja narodov, ki je zajelo nova področja v svetu, akcija sil miru, ki delujejo v kapitalističnih deželah; sprememba medsebojnih odnosov med poglavitnimi imperialističnimi državami, vse to ovira ali celo onemogoča nadaljevanje po stari poti hladne vojne in vsiljuje iskanje pomiritve v mednarodnem položaju, kljub zakrnjeni in trmo-

skrajnežev. Iste nazadnjaške sile, ki so v vseh preteklih letih podžigale hladno vojno kot sredstvo za ohranitev njihovih privilegijev in starih preživljenih socialnih odnosov, si danes prizadevajo, da bi onemogočile naši državi aktivno soudeležbo pri procesu pomiritve in sodelovanja. V odlične skupine Krščanske demokracije in najbolj nazadnjaški elementi katoliške cerkve nadaljujejo s politiko, ki je v nasprotju z nacionalnimi koristmi države. To jasno dokazuje, da je akcija za mednarodno pomiritve povezana z akcijo za pomiritve v naši državi. Vse sile dela in demokracije morajo podpreti pregrade diskriminacije.

- Akcije proti atomskim poskusom v Sahari in za široko evropsko področje brez atomskega orožja
- Vsi tovariši so vabljeni, da razpravljajo o sedanjem položaju

SEGGI, PELLA IN TURCIJA
«Bip, bip, bip... Dospela sva na polmesec» (el'Unità)

Zato da ne bodo upanja, ki so nastala v vseh delih sveta in zato, da se nastale možnosti tudi uresničijo, pa je potrebno, da se pomiritve začne izvajati s konkretnimi dejanji, ki bodo odpravila vzdušje in stvarnost hladne vojne. Kar se tiče n.p.r. Italije mora prispevanje k pomiritvi pomeniti predvsem delovanje za ustanovitev širokega evropskega področja brez atomskih izstrelkov in prizadevanja, da se prepreči razstrelitev francoske atomske bombe v Sahari, ki neposredno ogroža varnost in integriteto prebivalstva Sredozemlja ter vsega italijanskega ozemlja in je istočasno orožje izsiljevanja za francoske militariste in Zahod, no Nemčijo.

Gornji rezultat se lahko doseže samo prek pozitivne akcije ljudskih množic in javnega mnenja, da se onesposobi odpor

LR Kitajska proslavlja 10-letnico svojega obstoja

▲ Velike izkušnje kitajske ljudske revolucije

1. oktobra bo poteklo deset let od dneva, ko je bila uradno ustanovljena Kitajska ljudska republika. To obletnico, ki je velikega pomena ne le za narode, ki žive v okviru Kitajske ljudske republike, temveč za ves miroljuben svet, bodo zlasti na Kitajskem nadvse slovesno proslavili.

Velika in slava je pot, ki jo je prehodila nova Kitajska pod vodstvom svoje komunistične partije. V enem samem desetletju se je ta država premaknila naprej lahko bi rekli za eno celo stoletje. Še pred nekaj desetletji je bila to zasušena fevdalna dežela, v kateri so bili absolutni gospodarji razni mogotci, Industrija, kolikor jo je obstajalo, in na splošno gospodarstvo je bilo v glavnem rokah tujeja kapitala in monop-

nih izkušnje. Le tako je mogla najprej sodelovati v Kuomintang in kasneje voditi oboje borbo proti Čangkajsku. Težka in vsestranska huda je bila ta borba, ki je neposredno zajela na desetine milijonov ljudi, delavcev in kmetov. In prav ta borba je kitajske borec tako prekalila, da so bili sposobni pred desetimi leti sprejeti na vse vo težo in odgovornost državnega krmila.

Kitajska partija je od vsega začetka vodila svojo, nacionalno pot za prehod v socializem in po tej poti hodi tudi danes. Toda ta pot je vedno dosledno temeljila na načelih marksizma in leninizma. Kitajska partija se ni nikoli zapirala sama vase, temveč se je v sestavi svetovnega ljudstva, upostevajoč njegove tradicije in težnje in njegov patriotizem. Pri vsem tem pa črpa bogate izkušnje iz Velike oktohrske revolucije in proletarskega internacionalizma.

Jutri, v soboto 26. septembra bo v MILJAH

Festival „l'Unità“

PROGRAM:

ob 17.: otvoritev

ob 17.30 koncert malega orkestra «Ponziana». Vmes bodo peli: DARIO ZERIAL, ELIANA CANDELLI (zmagovalka na festivalu tržaških popevk) in FLAVIO DEGRASSI (ki je prejel nagrado «TV d'oro»). Sodeluje tudi pevec-kitarist FRANCO GERLI.

Sledi NASTOP PEVSKO-GLASBENE SKUPINE IZ PODLONJERJA, ki bo izvajala popularne Avenikove popevke.

Ob 20. bosta govorila

poslanec Vittorio Vidali in občinski svetovalec v Miljah

Kilijan Ferluga

Od 20.30 do 24. ure ples v dvorani «Verdi». Vstopina 100 lir (mladina izpod 14. leta ima vstop brezplačen).

V nedeljo se bo festival tiska nadaljeval v LJUDSKEM DOMU v CAMPORAH kjer bo ob tej priliki tudi praznik grozdja. Na sporedu je koncert domače godbe. Začetek ob 14. uri.

Na prazniku bo govoril tovariš

Paolo Sema

Zvečer bo ples.

Državljan, udeležite se zaključnega praznika komunističnega tiska.

Veličasten uspeh I. pokrajinskega festivala komunističnega tiska v Trstu

Potek festivalskih prireditev

► Več desetisoč Tržčanov in okolčanov je izkazalo svojo solidarnost komunističnemu tisku

Prvi pokrajinski Festival «l'Unità», ki ga je naša federacija organizirala od 11. do 13. septembra, je bil — poleg prvomajskih — brez dvoma ena izmed največjih ljudskih manifestacij zadnjih let. Od petka do nedelje je obiskalo festival desetisoče Tržčanov, ki so prihili iz vseh mestnih okrajev in iz vseh vasi našega področja. Prišli so tovariši, simpatizerji, ljudje, ki so blizu in tudi daleč naši partiji in našemu tisku. Festival je namreč že v fazi priprav vzbudil veliko zanimanje v širokih krogih javnosti. O festivalu se je zadnje dni sodelovalo v tovarnah, na delovnih mestih, v uradih, v mestu, okolici in vaseh.

Letošnji Festival je bil tako velika in močna manifestacija moči in sile naše partije, bil je izraz splošne volje po miru, blaginji in vedrejši bodočnosti za naše mesto in njegove gospodarstvo. To je živo izpričala velikanska udeležba Tržčanov, Slovencev in Italijanov in to je bilo izraženo v številnih manifestacijah in razstavah, ki so bile skozi vse dni predmet velikega zanimanja udeležencev.

V petek popoldne je bil Festival svečano odprt v trenutku ko je delavec iz Arzenala tox. Šbona prerezal trak, ki je do tega trenutka zapiral glavni vhod v javni vrt na Pončani. Med prvimi so vstopili sekretar naše federacije tov. Sema ter občinski in pokrajinski svetovalec tov. Pogassi, Gombač, Radich, Calabria, Weiss, Tominec, Lucchesi, Postogna, milijski župan tov. Pacco in še drugi voditelji naše federacije. Kmalu nato so začele prihajati prve skupine obiskovalcev, ki so jim sledile skoro nepretrgoma vedno nove tako, da je bilo okrog vseh kioskov, razstav in na plesišču kmalu zelo živahno.

Za zabavo sta od prvega večera poskrbela dva orkestra, plesni orkester pod vodstvom Gina Cancellija in lahki orkester s Pončane, poleg pevcev solistov Hilde Mauri, Cesare Benija, Degrassija in drugih, ki so nastopili s tržaškimi pevskami in znanimi slagerji s festivalov v San Remu in Neaplju. Pri teh je seveda odnesla levji delež Hilde Mauri ob spremljavi orkestra Gina Cancellija.

Tudi naslednji večer je bil obisk navdušen in kdor je prišel tu v resnici ni bilo žal. Organizatorji so namreč poskrbeli za vse, starejše in mlajše, vsak je lahko prišel na svoj račun: mladina, ki se je neutrudno vrtila ob zvokih plesnega orkestra Cancellija in starejši, ki so našli udoben kotiček pri raznih kioskih, dobro založenih z jedajo in pijačo.

Za mladino je bila v soboto privlačnost večera izvolitev miss Vie Nuove. Spričo velikega živila lepih deklet, je imela žirija precej težko delo. Naj se omenimo, da je bila za «miss» izvoljena 22-letna Silvana Rasoni.

Zadnji dan Festivala, v nedeljo, pa je udeležba v resnici presežala vsako najbolj optimistično predvidevanje. Okrog 18. ure, tik pred začetkom zbranja velike tombole, je bil vrt natrpan do zadnjega kotička tako, da se obiskovalci sploh niso mogli več kretati.

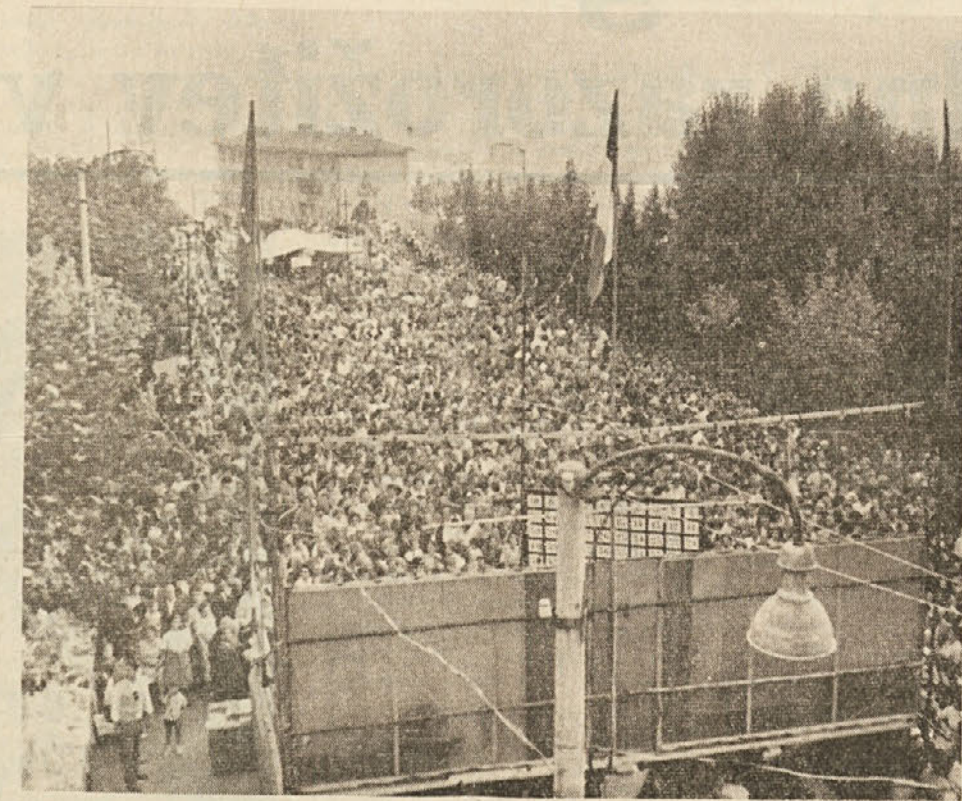
Okrog 19. ure je stopil na oder burno pozdravljen od več tisočglave množice podpredsednik senata tovariš Mauro Scocimarro, ki ga je predstavil in pozdravil sekretar naše federacije tovariš Paolo Sema. Glavna tema njegove govora sta bila dva velika zgodovinska dogodka: polet sovjetskega satelita na Luno in obisk tov. Hruščeva v ZDA.

V nedeljo popoldne je žela velik uspeh tudi skupina iz Podlonjerja, ki je nastopila z znanimi in vedno privlačnimi Avenikovimi popevkami ob spremljavi harmonike. Burnega aplava so bili deležni duet Ne-

leta in navdušenja, da bomo s skupnimi napor in prizadevanjem zaključili z uspehom tudi našo akcijo nabiranja denarnih prispevkov za komunistični tisk ter da bomo obenem še nadalje zvišali prodajo naših listov.

Avtonomna tržaška federacija KPI se tudi prek našega lista iskreno in toplo zahvaljuje vsem, ki so na kateri koli način pripomogli k lepemu uspehu Festivala. Priznanje in zahvala tovarišem in simpatizerjem, ki so po svojem dnevnem delu pripravljali kioske, napejljavo luči itd., vsem darovalcem dobrotkov za srečlov, pevcem in kulturnim skupinam, ženam in mladini ter vsem, ki so s svojo udeležbo izkazali simpatijo in predanost naši partiji in njenemu tisku.

Avtonomna tržaška federacija KPI se tudi prek našega lista iskreno in toplo zahvaljuje vsem, ki so na kateri koli način pripomogli k lepemu uspehu Festivala. Priznanje in zahvala tovarišem in simpatizerjem, ki so po svojem dnevnem delu pripravljali kioske, napejljavo luči itd., vsem darovalcem dobrotkov za srečlov, pevcem in kulturnim skupinam, ženam in mladini ter vsem, ki so s svojo udeležbo izkazali simpatijo in predanost naši partiji in njenemu tisku.

Veličasten pogled na festivalski prostor v nedeljo popoldne

V petek 11. septembra ob 17. uri je tovarniški delavec tovariš Šbona prestrigel trak ob vhodu v festivalski park. Festival je bil odprt. Takoj zatem so se vsule množice na obširen prostor in se strnile okrog kioskov

Zahvala organizacijskega odbora

Organizacijski odbor Festivala izreka najtoplejšo zahvalo tovarišem, ki so tako požrtvovalno in navdušeno delovali za uspešen potek Festivala. Odbor se posebej zahvaljuje tovarišem in prijateljem ladjedelnice Sv. Marka, Tovarne strojev, Arzenala, livarne ILVA, podjetja ACEGAT, tesarjem in gradbenikom, risarjem in pleskarjem, ki so poskrbeli za okusno opremo festivalskega prostora, ženam in mladini ter sekcijam, ki so poskrbele za odlično poslovanje številnih kioskov, trgovcem, gostilničarjem, obrtnikom in lastnikom raznih podjetij, ki so prispevali za kritje stroškov prireditev ali pa so dali razna darila za srečlov, vsem pevcem in godbenikom, ki so sodelovali na prireditvah in vsem, ki so se udeležili teh prireditev.

Organizatorji letošnjega Festivala so poskrbeli za izredno pester spored prireditev. V petek zvečer je nastopil mali orkester s Pončane, nato orkester, ki ga vodi Gino Cancelli. Prav tako so istega večera nastopili priznani pevci-solisti: Hilde Mauri, Cesare Benici, Flavio Degrassi in razni «novi glasovi», ki so izvajali stare in nove tržaške popevke. V soboto sta nastopila tudi pevca-solista Franco Gerli in Eliana Candelli, v nedeljo pa je nastopila tudi pevsko-glasbena skupina iz Podlonjerja, ki je izvajala popularne Avenikove popevke. Na gornjih slikah. nastop pevke Hilde Mauri in naših «Avenikovcev» iz Podlonjerja

Organizatorji letošnjega Festivala so poskrbeli za izredno pester spored prireditev. V petek zvečer je nastopil mali orkester s Pončane, nato orkester, ki ga vodi Gino Cancelli. Prav tako so istega večera nastopili priznani pevci-solisti: Hilde Mauri, Cesare Benici, Flavio Degrassi in razni «novi glasovi», ki so izvajali stare in nove tržaške popevke. V soboto sta nastopila tudi pevca-solista Franco Gerli in Eliana Candelli, v nedeljo pa je nastopila tudi pevsko-glasbena skupina iz Podlonjerja, ki je izvajala popularne Avenikove popevke. Na gornjih slikah. nastop pevke Hilde Mauri in naših «Avenikovcev» iz Podlonjerja

Zahvala tovarišev z Opčin

Tovariši z Opčin se preko našega lista toplo zahvaljujejo vsem Open-tem, ki so prispevali v sklad komunističnega tiska in tako pripomogli k temu, da se je sekcija plasirala na častno mesto v lestvici sekcij Avtonomne tržaške federacije KPI.

Prispevki za tiskovni sklad

◆ Številne sekcije so presegle postavljeni cilj

Kampanja za komunistični tisk se bliža svojemu uradnemu zaključku. Pravimo uradnemu, saj drugače se ta kampanja nadaljuje nepretrgoma, ker so za izdajanje časopisov nujno potrebne velike vsote denarja in ker naše časopise nima za seboj bankirjev in magnatov, in ne monopolov, kot jih ima buržoazno časopisje. Edini naši «bankirji» so delovni ljudje, ki prispevajo po svojih močeh, popolnoma prostovoljno in samo zato, da omogočajo redno izhajanje časopisja, ki je zastavna točka borbe za delavske pravice.

Ko pisemo te vrstice, moramo z velikim zadoščanjem poudariti, da so se številne sekcije zelo dobro izkazale v letošnji kampanji. To potrjuje, da so tovariši pravilno razumeli apel, ki ga je nanje naslovila naša Partija. So pa se vedno nekatere sekcije, kjer obstajajo možnosti, da bi nabrale večje vsote, a do danes tega še niso storile. Zato jih vabimo, naj to store čimprej.

Objavljamo zneske, ki so jih do danes nabrale posamezne sekcije: (V oklepajih so navedeni cilji, ki bi jih morale doseči posamezne sekcije.)

- Curiel 115.312 (250.000), Pradolongo 45.635 (60.000), Barriera 164.395 (150.000), Tomazič 14.370 (120.000), Magdalena 10.300 (10.000), Škedenj 106.744 (300.000), Sv. Ana 90 tisoč 600 (100.000), Sv. Jakob 157.360 (200.000), Pončana 143.480 (120.000), Kolonkovec 48.520 (80.000), Sv. Ivan-Podlonjer 75.054 (110.000), Sv. Alojz 37.700 (60.000), Lonjer-Katinara 4250 (5.000), Greta 11.480 (30.000), Rojan 23.170 (30.000), Barkovlje 25.500 (50 tisoč), Prosek-Kontovel 8976 (25.000), Sv. Križ 23.800 (50

- tisoč), Opčine 55.610 (50.000), Trebče 20.285 (25.000), Milje 301.530 (300.000), Nabrežina 3640 (15.000), Boljunec 22.860 (15.000), Domjo 11.980 (10 tisoč), Rimanje 7160 (5000), Boršt 900 (2000), Roval 10.800 (35.000), Sv. Marko 25.570 (100.000), Arzenal 18.750 (50 tisoč), Tovarna strojev 11.150

sekcije na podeželju tako dobro izkazale. Tem sekcijam, ki so sicer majhne po številu članstva in mnoge izmed njih nimajo niti lastnega sedeža, kjer bi se njihovi člani redno sestajali, izrekamo našo posebno našo posebno pohvalo. Pripominjamo pa, da bi bilo napačno, ako bi se te sekcije opajale nad doseženimi rezultati in ako bi sedaj opustile vsako nadaljnje delovanje na drugih področjih političnega udejstvovanja. Predvsem je potrebno, da se v teh

V soboto zvečer so izvolili «Miss Vie Nuove». Žirija, ki so jo sestavljali novinarji in nekateri priznani likovni umetniki, je imela težko nalogo, saj je bila zares težka odločitev o tem, kateremu dekletu naj se prisoedi prvo mesto. Izmed treh izbranih je bila proglašena za «Miss» 22-letna Silvana Rasoni, ki jo vidimo na sliki v sredi

sekcijah sedaj posveti mnogo večjo pažnjo širjenju komunističnega tiska, ki je najbolj učinkovito propagandno orodje, katerim lahko razpolagamo. In prav doseženi rezultati dovolj zgovorno kažejo, da je mogoče marsikaj narediti tudi na tem področju. Zato, tovariši in tovaršice, pogumno na delo!

- (80.000), ACEGAT 59.230 (100 tisoč), Sv. Vid 7445 (30.000), Sv. Just-Staro mesto 2850 (30 tisoč), VOM 7950, Log 3920 (2000), Gropada-Padriče 2260 (2000), Konkanel 5.396 (2000), razni 15.050 li.

Iz gornjega seznama je jasno razvidno, da so, kot smo uveljavili omenili, razne sekcije že preselele postavljeni cilj. Zaradi jasnejšega preleda te sekcije se enkrat posebej omenjamo. To so: Barriera, Magdalena, Pončana, Opčine, Milje, Boljunec, Domjo, Rimanje, Log, Padriče-Gropada in Konkanel.

Zelo blizu cilja so naslednje sekcije: Sv. Ana, Lonjer in Trebče.

Sekcije, ki doslej niso še dostavile nobenega zneska pa so: Repentabor, Zgonik, Devin, Šempolaj, Dolina, Mackovlje, Elizejske poljane in Bane. Zeleni je, da bi v prihodnji številki poročali o rezultatih nabirke tudi v teh sekcijah.

Se posebej moramo poudariti, da je zares razveseljivo in hvalevredno, da so se številne

VIVA L'UNITÀ
TRA ITALIANI E SLOVENI
ŽIVELA ENOTNOST
MED SLOVENCMI IN ITALIJANI
ČITAJTE
PODPIRAJTE
SIRITE.
DELO
glasilo demokratičnega Slovencev

KOMUNISTIČNA PARTIJA
ZA OBRAMBO NARODNIH PRAVIC
SLOVENCEV
za pravno ureditev slovenskega šolstva
ZA RAZVOJ
LJUDSKE KULTURE
ZA RAZVOJ
NAŠEGA KMETIJSTVA

Celoten festivalski prostor je bil zelo lepo uredjen. Ob straneh poti v parku so bile razvrščene razne razstave, grafičoni, lepaki itd. ter številni transparenti z različnimi napisi in gesli

Podpirajmo in širimo komunistični tisk!

Velike reči se odigravajo v svetu. Miro-ljubne sile si prizadevajo, da bi prišlo do prenehanja hladne vojne in do splošne pomirive. Znanost in tehnika osvaja vesoljstvo. «Lunik II» je pristal na Luni. Nedvomno bomo v bližnji bodočnosti pričali novim senzacijam.

Pa tudi doma so takorekoč na dnevnem redu veliki in važni dogodki. Borbe za demokratične in delavske pravice.

O vseh teh stvareh najbolj objektivno poroča komunistični in demokratični tisk.

Zato je potrebno, da ta tisk prihaja v sleherni demokratično družino. Da pa bo tisk lahko vršil svoje poslanstvo, je potrebno, da ga podpiramo in širimo ne le v času «meseca tiska» temveč vselej in povsod!

Nočni pogled na festivalsko prizorišče

KULTURA IN ZNANOST

Sovjetski „Lunik II“ je pristal na satelitu naše Zemlje

13. september 1959 bo za vedno zapisan v zgodovini kot dan velike zmage, velike pridobitve. Na ta dan je bil vzpostavljen takimenovan zračni most med našo Zemljo in njenim naravnim satelitom, Luno. Na ta dan je sovjetski „Lunik II“ prvič priletel na ta satelit. Za veliki dogodek se niso zanimali le strokovnjaki, ki proučajo vesolje temveč takorekoč civilizirano človeštvo. Najbolj znanstveni sveta so z obnavljanjem spremljali polet sovjetske vesmirske rakete in nastali sovjetskim znanstvenikom in tehnikom za uspehe, ki jih ti dosegi tudi na tem področju.

Velikanski uspeh sovjetskih znanstvenikov in tehnikov pomeni velik skok naprej v raziskavanju vesoljstva in je izhodišče za pravilno razlago zamotanih problemov astrofizike

Table with 2 columns: Description and Distance. Rows include Minimalna razdalja med Zemljo in Luno (356.000 km), Maksimalna razdalja med Zemljo in Luno (407.000 km), Razdalja med Zemljo in Luno dne 12. septembra 1959 (376.000 km), and doživilo za prvino naravnost občudovanja vreden razvoj (376.000 km).

fantastična. Dodal je tudi, da je uspeh sovjetskih znanstvenikov in tehnikov nekaj »povsem novega«, ako jemljemo v poštev tudi najnovejšo pridobitve na področju vodenja in kontrole nad poletji vesmirskih raket. Nemški in ameriški znanstveniki so poudarili, da sta zlasti dve stvari najbolj presenetljivi: teža rakete in izredna moč pogonskega goriva, ki so ga tokrat uporabili in katero je bilo tako učinkovito.

Zadnji učenec

Georges Pourgelt

Učiteljci Zofiji Martelovi, ki je bila tedaj stara že nad sedemdeset let, so z višjega mesta sporočili, da lahko zaprosi za pokojnino. To je bila le odlična soznaična beseda brea. Zato se ji je zdelo tako ravnanje krivično in ji je povzročilo mnogo bridkosti. Upala je, da bo lahko službovala do osmdesetega leta. Mnogo je razmišljala o tem, kaj bo z njenimi učenci in v čigave roke bodo prišli. Da bi ji bili vsaj dovolili, da bi šla z njimi do najvišjega razreda. Večina učencev se je borila v slovnici s priložnostjo. Bilo je toliko vzrokov — in kako tehnik — toda na najvišjem uradnem mestu jih niso upoštevali.

Stara učiteljica je našla zavetje v hišici, ki si jo je bila uredila še prej, saj je vedela, da bo nekoč odbila težka ura. Privadila se je zelo težko... Bilo ji je kakor bi bila izgubila draga otroka. V svoje novo stanovanje je prišla s praznim srcem in nezaposlenimi rokami. Sedev na tleh se njen mož, ki ga je bila vzela pred več kot pol stoletjem nekako iz raztresenosti. Ta je bil svojčas imeniten podčastnik v afriški kolonialni vojski, a sedaj je bil še iztrošen belolasi stavec. Upokojen je bil že pred mnogimi leti. Doba, v kateri je preživljal pokojni, ni napravila iz njega preveč zabavnega družabnika. Sicer pa si njegova žena z njim ni delala nikdar nikakih prgelav in tako je živel skoro pozablien in brez haska v sencih stare učiteljice.

Nekega jutra se je učiteljica Zofija odpravila, vzela kosarico in šla nakupovati. Vse prodajalke, pri katerih je nakupovala razne potrebščine, so bile njene nekdanje učence, zato se je z njimi rada pozovarjala. Pri tem jih je karala, toda ne zaradi viškoličen, temveč zaradi slabega znanja slovnice. Po končanem nakupovanju je odhitela k soli, da bi ne zamudila odhoda učencev. Mali učenci so svojo nekdanjo staro učiteljico vsakokrat obkolili.

»Torei kateri izmed vas ni imel danes, v nareku nobene napake«, jih je navadno vprašala. Zal se je izkazalo, da jih je bilo zelo malo. »Tem bolje, tem bolj«, je dejala. »Oh, v kakšnih časih živimo! In kaj je prav delala njihova učiteljica?«

»Toda, pri izpitih boste našli!« je še rekla, potem pa se je vračala domov z lahkih srcem. Mračno popoldne se je vleklo v neskončnost. Njen prostor je bil pri solskih vratih, sicer pa se je sprehajala po svojem majhnem stanovanju kot zver v kletki.

»Zofija, jo je ogovoril nekega večera njen mož, »popeljši skozi okno! Danes je krasen sončni zahod. Skoraj kakor v Afriki!« Zofija se za sončni zahod ni nikdar zanimpla.

Dr. Fran Dominko, profesor na univerzi v Ljubljani, je izjavil, da pomeni izstrelitev rakete na luno velik skok naprej v raziskavanju vesoljstva ter da je bilo to mogoče doseči po zasluzi zelo visokega razvoja številnih tehničnih panog in odličnih organizacij, ki omogoča hitro prerazmerno merjenih podatkov. Za te dosežke moramo občudovati sovjetskim znanstvenikom. Znanost bo mnogo pridobila s tem poletom, ki bo pripomogel k poznavanju fizikalnega stanja in gostote materije v medplanetarnem prostoru, kar je izhodišče za pravilno razlago mnogih drugih problemov v astrofiziki. Za poznavanje Zemlje je pomembno vedeti, v kakšnem odnosu z razdaljo upada moč magnetnega polja Zemlje in če ima tudi Luna svoje magnetne tečaje. Za ugotovitev bo omogočila kritično presojo raznih naprotujočih si teorij, ki skušajo razlagati zakonitost v gibanju teles osončja in način njihovih nastankov.

Teža celotne naprave, brez goriva je tehtala 1521 kg, celotna teža znanstvenih naprav in goriva pa je znašala skupno 3902 kg, kar pomeni, da je »Lunik II« tehtal okrog 200 kg več kot pa naprave prvega Lunika, ki je bil pogonan v vesolje 2. jan. letos in je, kot je znano, postal umetni satelit Sonca. Kot je znano je Lunik I. letel okrog 9000 km stran od Lune. Tu naj zaradi primerjave omenimo, da je ameriška raketa »Pionier IV.«, ki je tehtala le 6 kg, letela celih 56.000 km stran od Lune.

Teža celotne naprave Lunika II. je važna iz dveh razlogov: Prvič pride tu v poštev izredna pogonska moč goriva, ki je uspelo pogoniti raketo s kozmično hitrostjo. Ta hitrost je potrebna za prodor iz območja zemeljske privlačnosti. Drugič je važna ta teža zaradi tega, ker so bili v raketi odnosno v Luniku nameščeni tako precizni instrumenti, med katerimi so tudi elektronske možgani, katere zbirajo in koordinirajo na povsem avtomatičen način in z bliskovito naglie vse podatke o gibanju vesmirskega telesa.

Polet je bil povsem točen. Raketa je bila izstreljena dne 12. septembra ob 11. uri, na Luno pa je prispela že 13. septembra ob 22 uri, 02 minuti, 24 sekund. Po prvotnih računih se je prihod na cilj zakasnil le za dve minuti in pol.

Hitrost poleta v začetni fazi je znašala 11,2 km na sekundo ali 40.000 km na uro. Ta hitrost je v glavnem ostala nespremenjena ves čas poleta v območju zemeljske privlačnosti, to je na poletu do razdalje 66.000 km od Lune. Od tedaj

dalje pa vse do območja Lunine privlačnosti se je hitrost Lunika postopoma zmanjševala in je dosegla 2,3 km na sekundo, toda čim je Lunik prešel v območje Lunine privlačnosti, se je njegova hitrost ponovno in postopoma povečala in je na točki 1000 km od neravnega satelita znašala 3,3 km na sekundo. Moč vesmirske rakete je znašala okrog 224.000 konjskih sil, t. j. okrog 300.000 kilovatov, kar je enako pravi, seveda letelci, električni centrali. To silo je ustvarilo neko povsem novo pogonsko gorivo, ki ga do sedaj poznajo samo sovjetski strokovnjaki. Tako »Lunik I.« kot »Pionier IV.«, ki sta sicer letela z izredno hitrostjo, nista dosegla Lune prav zaradi tega, ker njuna moč ni bila tako močna, da bi prodrla v območje privlačnosti naravnega satelita naše Zemlje.

Celoten uspeh je tem večji, ako upoštevamo dejstvo, da je bila raketa pogonjena iz premakljive točke in je morala prileteči prav tako na premakljivo točko. To dejstvo v malem lahko primerjamo strelcu, ki bi hotel z brzeco vlaka z navadno puško streljati na neko premakljivo tarčo.

Izstrelitev rakete na Luno je velika pomena za vsa bodoča raziskavanja in bo veliko služila vsem bodočim preučevanjem vesolja.

Pozabljena podoba zaslužnega slovenskega gledališkega igralca

Ob petnajsti obletnici smrti Alberta Wilhelma z Opčin

Ptujsko gledališče je v stari Lugaloviji opravljalo v tečajnih obkolitinah dragoceno poslanstvo nacionalnega prebujenja v tem kočku po Nemcih in nemurjnih ogroženega slovenskega ozemlja.

Gledališko življenje v Ptujju je doživljalo za prvino naravnost občudovanja vreden razvoj, saj so ptujsko gledališče vodili

Wilmhelmov izraziti igralški šablonizirani, najtalski igri in tudi v formi poiskati novih, izvirnih poti.

Mladi igralški kolektiv, sestavljen večinoma iz študentov in delavcev, se je zagrlil in študiral v pozne noči. Sadevi so se brž pokazali. Sprva so se odražali uspehi, predvsem v drznih avantgardističnih scenah in sploh v zunanjem izrazu, ki je prelomil s starimi, oguljenimi tradicijami. Ptujski gledališki kolektiv je za časa režiserja Žižka in igralca Wilhelma nudil predstave, ki ne bi sodile samo na profesionalni oder, temveč so po izbiri repertoarja, vsežini in neposrednosti podajanja in originalnih režij prekalale marsikatero predstavo poklicnih gledališč.

Vendar bi takih uspehov ne bilo brez Wilhelma, ki je kot igralec ustvarjal v nestetih izgrah nepozabne like in v nastopih in glavnih vlogah nosil odgovornost svoje predstave. Bil je tudi vzor mladim igralcem, začetnikom, ki jim je s svojo igro in izborni tehniko govorila bil dober pedagog. Sam sem igral z njim v »Advokatu Patelinus«, farsji iz XV. stoletja. Da je Žižek izbral to farsjo, je najbrž vzrok v tem, ker je to prav gotovo najboljša farsja iz XV. stoletja, ki je ohranjena do danes. V njej so živo pisane vloge, živahen dialog, polna je hitre ljudske šegavosti od začeta do konca. Na skupnih vajah sem imel priložnost opozoriti in sodoživljati zasnovano, rust in visok Wilhelmov igra, ki pa se je pozneje nemelno razvijala in spolnjevala od predstave do predstave. Bil sem ves zavzet od njegove izredne koncentracije in od fluida, s katerim je znal pritegniti plahlega začetnika v soigro. Kasneje sta postala dobra prijatelja in nudil mi je, kakor tudi ostalim začetnikom, svojo pomoč pri študiju vloge. Žižek je delal z njim kot režiser z velikim veseljem in je črpal iz njega vedno nove domisleke, ne da bi se Wilhelm utrudil, kajti bil je fizično močan človek. Imel je še vse zunanje pogoje za markantnega igralca. Bil je inteligenten, srčen, z velikansko voljo do študija in vztrajen.

Sam se ga videl v »Burki o jezičnem dohtarju«, kjer sem z njim igral, in v »Desetem bratu«, kjer je izoblikoval prepričljive in topli lik Martineka Spaka.

Cepav ne sodita Jezični dohtar iz farse in Martinek Spak med njegove najboljše stvaritve, sem že ob teh dveh vlogah spoznal, da se bo Wilhelm razvil v enega najboljših slovenskih karakternih igralcev.

V Žižkovi režiji je igral navolne vloge v Sofoklejevem »Kralju Edipus«, v komediji Jožeta Kranjca »Detektivi Megla«, v Gogoljevi enodejtni »Snučba«, v »Burki o jezičnem dohtarju«.

DUSAN MEVLJA (Povzeto iz Gledališkega lista Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru, leto XIII/štev. 11., sezona 1958-1959).

(Nadaljevanje na 4. strani)

Skrivnosti živalskega sveta

- Uganka o novorojenem kenguruju
Čudovitost sokolovega očesa

Anglež Chapman Pincher je objavil izredno zanimivo kajigo o skrivnostih živalskega sveta. Iz te knjige povzamamo nekaj zanimivosti iz življenja novorojenega kenguruja, o posebnosti jastrebovega očesa in o skrivnostih male holbe.

KENGURU
Novorojeni kenguru je gol, slep in dolg nekaj centimetrov. Kako pride v materino vrečo, kjer se dopolni njegov razvoj, je bila dolgo nerešena uganka. Vedelo se je le, da se malček privleče do roba vreče s svojimi, razmeroma močnimi zadnjimi udci, ki so oboroženi s kremplji. A kako se zna napotiti v pravo smer? Ga morda kdo dvigne in položi v vrečo? Je to mati? Ali ga ta vodi s kakim posebnim klicem? Evo odgovora na vsa ta vprašanja:

Komaj pride novo bitje na svetlo, ovlazi mati pred njim progo kože s slimo. Ta vlaga novorojenčka privlači, da se z neko nazonsko silo vleče proti njej. Tedaj mati s svojim velikim jezikom podaljša progo v smeri vreče, vabeč ga, naj se polagoma pomika do roba vreče, ki jo slednjič tudi doseže.

Sokolovo oko je zelo veliko in tako stlačeno v očesno duplino, da se le s težavo giblje v njej. Toda to nerodnost ublažuje izredna gibčnost vratu. Tako sokol, ne da bi premaknil tako, lahko zasuje glavo za 180°.

človeških obeh skrajno občutljivo kenično snov in oslepi paličice bogato oko.

Sokolovo oko se čudovito prilagaja. Uravnava se tako, da si naglo spreminja oblike kristalčkov in roženice s pomočjo mišic. Mehanizem sokolovega očesa v tem oziru močno nadkrijuje mehanizem človeškega očesa.

Druga sokolova posebnost je razločevanje barve, saj je njegovo oko sestavljeno iz samih čepkov. Prav ti čepki omogočajo razločevanje barv. Tretja posebnost sokolovega očesa pa je v tem, da so v njem raztreseni milijoni drobnih kapljic rumenega olja, ki po načinu barvnega filtra zboljajo ostrino vida. Pa še eno posebnost ima sokolovo oko in ta je v tem, da ima prozorno trepalnico. Tako trepalnica ščiti oko med letenjem kot nekak naočnik. Sicer ne bi bilo mogoče raztolmačiti, kako sokol prepreči, da se mu oči dočela ne izsušijo, ko se vrtoglavo spusti iz višine tisoč metrov na tla.

Otočje Spitzbergov se dviga

Poljska ekspedicija, ki se je preteklo leto mudila na Spitzbergh, je ugotovila, da se to otočje postopoma dviga nad morsk gladino in sicer 2,3 cm na leto. Hitrost tega dvigavanja je razmeroma novejšega datuma. To so raziskovalci ugotovili na podlagi geoloških najdb in sicer po ostankih morskih živali iz raznih obdobj, ki so jih našli na različnih nadmorskih višinah na obalnih planjavah otokov. Pri tem raziskovanju so pomagale učenjakom tudi stare sledi kitolovske industrije. V letih 1611-1640 so imeli lovci na kite oporišča na obalah Spitzbergov. Na bregovih so pustili okostja kitov. Danes ležijo ta okostja 5-8 metrov nad morsk gladino, nekatera pa celo kak kilometer stran od obale.

Baski - najstarejši narod v Evropi

Najstarejši narod Evrope so Baski, preprebivalci današnjega Španije. Danes živijo na območju zahodnih Pirenejev; okoli 120.000 jih je v Franciji, večina na Španskem. Vseh Baskov je še okrog 700.000.

Znanstveniki domnevajo, da izvirajo od Iberijcev, ki so se naselili od 2000 do 3000 let pred našim štetjem na obalah Sredozemskega morja. Fenicijski so poznali Iberije že 2000 let pred našo dobo in so trgovali z njimi.

Baski so prišli v Evropo iz Hindustana, ki je njihova pradedovina. Njihov jezik je zelo podoben narečju prvih Bramanov v Hindustanu. Soroden je tudi sanskritu, jeziku staroindijske književnosti iz tretjega stoletja pred našim štetjem.

Zanimivo, da se je le malo pripadnikov tega prastarega naroda priločilo Francozom in Špancem. Jeziki vseh narodov Zahodne Evrope pripadajo indogermanski skupini, le jezik Baskov je edina izjema.

DOMAČI PROBLEMI IN VESTI

Ob novem šolskem letu

► Poslanec Vidali vabi slovenske šolnike, naj mu sporočijo svoja mnenja o vsebini zakonskega osnutka, ki ga je predložil v parlamentu

Novo šolsko leto je tu. Z njim prihajajo tudi novi problemi. Eden izmed problemov, ki zlasti živo zanima Slovence, ki žive v mejah italijanske republike je ta: kdaj do dokončno urejen juridični položaj slovenskega šolstva na Tržaškem, Gorškem in v Slovenski Benečiji? O tem vprašanju se že vrsto let mnogo razpravlja.

Slavnosti zahtevamo, naj se to vprašanje čimprej reši! Pravi italijanski demokrati to zahtevajo pravilno tolmachenje, zavedajo se splošnega načela, da ima vsak narod pravico do šol v svojem materinem jeziku in da bi z usakomitvijo slovenskega šolstva, italijansko šolstvo prav nič ne trpelo, pač pa bi to dejanje koristilo ugledu italijanske demokracije.

Razveseljivo je dejstvo, da si to načelo vedno bolj utira pot, ne le v tukajšnjih italijanskih, resnično demokratičnih, krogih, temveč celo v notranjosti Italije in da Slovincem sovraina propagandna postopoma izgublja tla ter da so sovinitični in fašistični propagandisti vedno bolj osamljeni.

Kot je znano, se je naš poslanec Vidali februarja letos zavezal za rešitev vprašanja usakomitve slovenske šole in je parlament predložil zakonski osnutek, ki je bil sestavljen po dolgotrajnem preučevanju in sodelovanjem slovenskih šolnikov na Tržaškem. Toda razpravljanje o tem vprašanju se ni priložilo v vrsto v parlamentu. Zato bo poslanec Vidali to vprašanje ponovno sprožil ter zahteval čimprejšnjo razpravo. Ta svoj namen je pred kratkim obrazložil tudi v pismu, ki ga je skupno z besedilom zakonskega osnutka o slovenskih šolah, poslal slovenskim šolnikom in vsem tistim, ki se zanimajo za šolska vprašanja.

Izjava vodstva KPI

(Nadaljevanje s 1. strani)

cije, srečati se morajo in skupno sodelovati za pomiritev in gospodarsko, socialno ter politično preobrazbo, ki bo spremenila Italijo v moderno in svobodno nacijo, odprto vsem velikim pridobivam tehnike in znanosti.

Komunisti pozdravljajo z zadovoljstvom dejstvo, da se je zahteva po novi mednarodni in notranji politiki ter novi razvrstitvi političnih sil, začela pojavljati v vedno širših in različnih krogih javnega mnenja. Komunisti so prepričani, da taka zahteva lahko pozitivno dozori prek široke in odprte debate, ki naj opusti sheme hladne vojne, katere so toliko let ovirale kroženje idej. Taka debata bo jasno postavila pogoje za obnovo italijanskega življenja. Taki debati se ne morejo izogniti katoliške in sile Krščanske demokracije. Slednje ne morejo dopuščati, da bi v okviru priprav njihovega kongresa, osebne razprtije in delovanje frakcij zakrivala globoka socialna protislova, ki v resnici obstojajo in da bi preprečevale reševanje dejanskih problemov vsega naroda.

Vodstvo Partije poziva vse tovariše in vse organizacije naj razpravljajo o novem položaju, naj sledi, jo razvijo, da bodo poznali važne spremembe, ki se začnajo in nove perspektive, ki se odpirajo. Naj se široko popularizira usmeritve partije, mobilizirajo naj se vsi tovariši, da bodo stopili v stik z najrazličnejšimi skupinami delavcev in državljanov tako, da se bo sprožila velika debata in široka skupna akcija za mednarodno in notranjo pomiritev, ki sta Italiji v tem trenutku nujno potrebni.

VODSTVO KOMUNISTIČNE PARTIJE ITALIJE

Toda vse to ne drži, kajti slovenska šola je že sedaj, četudi še ni dokončno usakomitvena, popolnoma enakovredno italijanski šoli in slovenski otroci, ki obiskujejo slovensko šolo imajo povrh vsega še to prednost, da se poleg svojega materinje jezika nauče tudi italijanskega jezika. Znano pa je, da človek velja kolikor zna! Zato je povsem nesmiselno in naravno smiselno vsako omahovanje. Čez nekaj dni se bodo učilnice spet napolnile z učenci. Prišel se bo redni pouk. Pred malčke, ki bodo tokrat prvič prestopili šolski prag, in pred onimi, ki bodo šli prvič v srednjo šolo, se bo odprl popolnoma nov svet.

Tako njim kot vsem ostalim učencem naših šol in njihovim šolnikom želimo v novem šolskem letu mnogo lepih uspehov!

Nove šolske odredbe

Ministrstvo za javno vzgojo je naslovlilo na pokrajnjska šolska skrbništva posebno okrožnico, v kateri daje navodila glede trajanja šolskega leta.

Iz te okrožnice je razvidno, da se bo pouk na osnovnih in srednjih šolah začel 1. oktobra t. l. in končal 28. maja 1960. Šolsko leto je razdeljeno v

tri tromesečja: prvo se bo zaključilo 23. decembra, drugo tromesečje se bo začelo 4. januarja in zaključilo 12. marca; tretje tromesečje pa se bo seveda zaključilo ob koncu šolskega leta, t. j. 28. maja 1960. Dokončne ocene na srednjih šolah bodo morale biti objavljene do 1. junija.

Poletni izpitni rok na srednjih šolah se bo začel 3. junija, jesenski rok pa 1. septembra 1960. Poletni rok za zrelotne izpite se bo začel 20. junija, jesenski rok pa 12. septembra.

Važna je zlasti odredba, ki določa skrajne malih počitnic in ponka prostih dni med letom. Razen ob nedeljah ne bo rednega pouka 1. novembra, 8. decembra, 6. januarja, 11. februarja, 19. marca, 25. aprila, 1. maja in 26. maja. Božične počitnice bodo trajale od 24. decembra do 2. januarja, velikonočne pa od 15. do 18. aprila. Poleg tega ne bo pouka na praznik krajevnega patrona. V Trstu ne bo pouka na praznik sv. Justa, t. j. 3. novembra.

Kot vidimo se je ministrstvo za javno vzgojo končno le odločilo, da skriži število pouka prostih dni med šolskim letom, kar je seveda zelo pozitivno. Tako bodo imeli učenci mnogo več možnosti da temeljitej obdelajo učni program, kar do sedaj ni bilo možno tudi zaradi velikega števila pouka prostih dni med šolskim letom.

ga. Komisarska uprava ni namreč še obvestila članov o postopku pri volitvah in ne o dnevu volitev samih.

Seveda se govori o volitvah, ki jih je hotela Krščanska demokracija, kar je tudi dosegla prek znanega odloka, ki ga je izdal Palamara. Pri tem ni vladni komisar upošteval neke zelo važne okoliščine, to je izjave, ki jo je dal minister za delo in socialno skrbstvo. Slednji je namreč sprejel kot priporočilo resolucijo našega poslance tovariša Vidalija, ki je urgiral ukinitve navedenega odloka vladnega komisarja in zahteval razpis demokratičnih volitev na osnovi združnega statuta iz leta 1920.

Kako se vendar sklada stališče ministra za delo s stališčem vladnega komisarja? Zgleda, da je pripravilo, ki ga je sprejel minister za delo, končalo v kakem predalu rimske birokracije, kjer končajo številne osnovne zahteve za naše mesto, ali pa so na tem, da preprečijo dozdevne volitve, kot jih predvideva odlok Palamare?

Nekaj je gotovo: Krščanska demokracija, ki je že v vrtnicu svoje volilne kampanje, si na vse pretege prizadeva, da bi prek novo vpisanih in od nje kontroliranih članov, prišlo Delavske zadrge popolnoma v njene roke in bi tako postale demokratijski fevd, tesno povezan z znano Federconsorzi, kjer se križajo strankarski in osebni interesi samih pripadnikov klerikalne stranke.

Če je vladni komisar mnenja, da je Rim tisti, ki dikтира zakone za Trst, so pa v Rimu ravno obratnega mnenja, namreč, da je Palamara, ki dikтира te zakone. Tako se nahajamo še enkrat v slepi ulici, kjer je jasno vidna le poželjivost klerikalnih nesamitvev, ki gledajo na Delavske zadrge kot na nekaj svojega, čeprav prevladajo DZ prav po njihovi krivdi težko krizo.

Kakšno je stanje Delavskih zadrug, tega ne ve nihče, tem manj pa člani. Zato bi morali sedaj izročiti vajezi z vsa "zavestno" novemu upravnemu odhodu, ki bi moral prevzeti na svoja ramena vsvo odgovornost za upravljanje komisarjev.

Stvar je resna. Zato mora komisarska uprava končno izpolniti obljubo, ki jo je dal komisar zadrge Stopper, vodja demokratijske skupine v občinskem svetu. Slednji je namreč obljubil občinskemu svetu podrobno poročilo o dosedanjem delovanju Delavskih zadrug. Toda zgleda, da se neče informirati javnosti o tem, kar se dogaja v tej veliki zadrugi

Konference in zborovanja

Na Opčinah

Danes, v petek 25. septembra ob 20.30 bo v Prosvetnem domu na Opčinah javna konferenca, na kateri bo govoril prof. Paolo Sema, sekretar Avtonomne tržaške federacije KPI, o pomenu potovanja Hruščeva v Združene države Amerike. Konferenca organizirata krajevna sekcija KPI in krožek komunistične mladine.

V Šklednju

Tudi na sedežu sekcije KPI v Šklednju bo danes javna konferenca, na kateri bo o istem vprašanju govoril občinski svetovalec Claudio Tonel. Začetek ob 20.30.

Na Proseku

V nedeljo 27. septembra ob 10.30 bo na trgu pred Društveno gostilno na Proseku javno zborovanje. Tovariši: poslanec Vittorio Vidali in občinski svetovalec Franc Gombač bosta govorila o pomenu potovanja Hruščeva v Združene države Amerike in izstrlelve "Lunika II" na Luno.

Prebivalstvo je vljudno vabljeno.

ustanovi, marveč se hoče na vsak način zakriti resne posledice, ki jih je prinesla Delavskim združenjem demokratijska politika deklariranja.

Zato morajo člani budno paziti. Razkrinkati je treba sleherno protizdržno splošno demokristjanov in njihovih gluhih podložnikov. Prepričati je treba vse člane in tudi širši krog odjemalcev o potrebi ukinitve znanega odloka Palamare, da bo lahko prišlo do res demokratičnih volitev, ki jih jamči edino le statut iz leta 1920.

5. izvajanje vladne politike v

Vlada mora sprejeti konkretne ukrepe za Trst

► Izjava naše federacije ob priliki odhoda tržaške delegacije v Rim

Vodilni komite naše federacije je vzel na znanje, da bo danes ministrski predsednik Segni sprejel tržaško delegacijo, ki jo sestavljajo: tržaški župan, predsednik pokrajine, predsednik Trgovinske zbornice, Splošnih skladšč in ustanove za industrijsko pristančišče.

Komunistična partija je dala v občinskem svetu pobudo, da bi šla v Rim širša delegacija, v kateri bi bili zastopani predstavniki večine in opozicije ter sindikalnih organizacij. Delegacija bi morala spremljati tržaški parlamentarij. Njena naloga bi bila predložitev imenboj enotnih in najbolj nujnih zahtev Trsta.

Vsekakor je treba ugotoviti, da bo delegacija, ki jo bo danes sprejel ministrski predsednik iznesla probleme in predložila zahteve, o katerih so bili soglasni vsi občinski sveti naše države, gospodarske, politične in sindikalne organizacije. Gre za probleme, ki jih je naša partija podprla prek svojih predstavnikov v vseh pristojnih forumih, od občinskega in pokrajinskega sveta pa do parlamenta.

Vodilni komite se zato strinja s programom, ki ga je sestavila že omenjena delegacija sporazumno z voditelji posameznih skupin v občinskem svetu. Poudarja nadalje potrebo, da se slednja odločno zavzame za sprejetje naslednjih zahtev:

1. ustanovitev avtonomne dežele z glavnim mestom Trstom in posebno avtonomijo za vse področje;
2. izvolitev treh senatorjev za Tržaško ozemlje in torej takojšnja razprava o zadevnem zakonskem osnutku;
3. revizija programov IRI za potrebno financiranje, ki mora kriti stroške moderniziranja naprav in strojev v podjetjih z državno udeležbo, posebno železarne ILVA in ladjedelnice Sv. Marka;
4. takojšnja gradnja ladj, ki so bile naročene ladjeljnici CRDA;
5. izvajanje vladne politike v

korist naše luke, prek okrepitev pomorskih prog, sporazumov za ustrezne železniške in pristaniške tarife in prek izboljšanja pristaniških in železniških naprav;

6. čimprejšnja uvedba industrijskih prostih področij, za razvoj novih podjetij v industrijskem pristančišču, razgnetih na naše področje ugodnosti in finančnih olajšav, ki so jih deležni zaostali kraji;

7. popolna dopolnitev avtonomnega proračuna za naše področje;

Vodilni komite podčrta, da se financiranja iz sklada 45 milijard lir ne smejo odšteti od področnega proračuna, marveč jih je treba smatrati kot izredna nakazila;

8. ureditev vprašanja bivših nameščenecv ZVU;

9. ureditev stanovanjskega vprašanja z gradnjo 10 tisoč ljudskih stanovanj.

Komunisti se ponovno obvezujejo, da bodo podprli vsako pobudo, ki bo prispevala k uresničitvi osnovnih zahtev našega mesta. Poudarjajo obenem potrebo po enotnih prizadevanjih vseh delovnih ljudi, vseh prebivalcev in energični skupni akciji, da se prisili vlado na sestavitve organskega načrta gospodarske obnove našega mesta, v okviru miroljubne politike, izmenjav z vsemi državami in okviru izvajanja republiške ustave.

Praznik tiska v Sesljanu

V okviru "meseca tiska" so bile tudi v zadnjem času razne prireditve krajevnega, odnosno sekcijskega značaja. Med take prireditve spada tudi tista, ki so jo organizirali naši tovariši iz nabrežinske sekcije v Sesljanu in ki se je vršila dne 6. septembra. Prireditve bi seicer morala vršiti eno nedeljo prej, toda je morala odpasti zaradi izredno slabega vremena.

bilo odpuščenih 96 delavcev, v načrtu pa je odpuščeno nadaljnjih 152 delavcev. Huda kriza je tudi v ladjedelnici Giuliano, v podjetjih SALDA, Fabiani, Colautti, itd.

Člani Notranjih komisij poudarjajo, da samo splošno protestno gibanje vseh zainteresiranih delavcev in podpora vsega prebivalstva utegne prisiliti odgovorne kroge, da nujno sprejmejo ukrepe, ki so potrebni za rešitev celotnega gospodarstva. Potrebno je torej, da v tem pogledu tudi Tržičani posnemajo prebivalce Genova, Neaplja in drugi italijanskih mest, kjer je ljudski pritisk prisilil odgovorne kroge, da so postali obljubljeni za potrebe tamkajšnjih mest.

Danes, v petek 25. septembra ob 17.30 bo v dvorani Ljudskega doma v ul. Madonina 19 sestanek komunistov iz velikih tovarn. Na njem bodo razpravljali o resnem položaju tržaškega gospodarstva, s posebnim ozirom na IRI in o akcijah, ki jih bo treba izvršiti.

Glavno poročilo bo imel sekretar federacije tovariš Paolo Sema. Prisoten bo tudi poslanec tovariš Vidali.

Tovariši z Grete se javno zahvaljujejo tovarišici Mariji Ladič, ki je tako požrtvovalno stregla pokojnemu tovarišu Novaku ves čas njegove težke bolezni. Istočasno izrekajo svoje globoko sožalje vsem sorodnikom blagega pokojnika.

V Ljubljani se je sestal na jesensko zasedanje mesani italijugosl. odbor za les. Obravnavali so vrsto važnih vprašanj v interesu gospodarstva obeh držav. Trst sta zastopala dr. Vittorio Spinotti, podpredsednik Zveze lesnih trgovcev, in svetnik F. Mayer. Jugoslovansko zastopstvo je vodil ing. Matič iz Zagreba. Zasedanju je predsedoval italijanski delegat Camaiti. Razpravljali so zlasti o cenah lesa. Kot je znano predstavlja les 30% vsega jugosl. izvoza v Italijo v vrednosti (l. 1958) 10 milijard lir. Prilagoditev jugosl. cen mednarodnemu tržišču bi ugodno vplivala na izvoz, tako poudarjajo mednarodni krogi, ki se ukvarjajo z lesno trgovino.

Seja odbora za les

Te dni se je tržaška delegacija, ki se je skupno z drugimi sto delegati iz vse Italije udeležila svečanega odkritja spomenika padlim v taborišču smrti v Ravensbrüku. Vodja delegacije nam je na kratko opisal potek te pomembne svečanosti, katere so se udeležili delegati iz 21 dežel, kot je bilo iz 21 dežel več 92.000 žena, ki so v tem groznem taborišču pustile svoja življenja. Bili so prisotni delegati iz Sovjetske zveze in ostalih socialističnih dežel, iz Jugoslavije, Francije, Norveške, Danske, Italije itd. Svečanosti pa se je udeležila tudi neštevilna množica državljanov Nemške demokratične republike, ki danes obžalujejo grozodejstva hitlerjevskega režima in se skupno z vsemi demokratičnimi in miroljubnimi ljudmi sveta borijo za trajen mir med narodi. Pred zbrano množico je spregovorila žena nemškega delavskega heroja in bivša deportiranka v taborišču Ravensbrük Rosa Thellman, ki je orisala trpljenje tisočev žena v taborišču in vse grozote pretekle vojne, ki se nikoli več ne smejo vrniti. Ob zaključku so zbrani delegati,

Obvestilo za kmete

Do 29. septembra bi morali vsi kmetje, ki so redno vložili prijavo za bolniško zavarovanje, dobiti na dom list, ki vsebuje knjižico bolniškega zavarovanja. Od 29. septembra morajo vsi oni, ki potrebujejo zdravniško specialista (grlo itd.) ali hočejo v bolnišnico, s zgoraj omenjenimi dokumentom prijaviti pri zdravniški bolniški blagajni v ul. Montanelli, št. 3, kateri jim dal napotilo za specialista za bolnišnico.

Ob prejemu lista mora vsak kmet pregledati, če so vsi podatki v njem vpisani v omenjenem listu. V nasprotnem slučaju pa se vsak glasi v uradni Kmetijski zvezi in Zvezi malih posestnikov v ulici Geppa 9. p., za prireditve zadeve.

15-letnica smrti A. Wilhelma

(Nadaljevanje s 3. strani)

tarju, v Žički dramatični "Desetega brata" ob 25-letnici ptujskega gledališča, v Žički v dramatični Levstikovski "Martina Krpana" in Collaudovih "Beneških trojčih", nastopno trojno vlogo Kapitana, Belca in Ljubima. Pod isto režijo je igral še Poljanca v Cankarjev "Lepi Vid", o kateri je takrat poročal v mariborskem "Obzorjih" Anton Ingolič. To je zapisal, da je bila njegova kreacija najboljša in se je pojavila visoko nad diletantizem. Žuška v Linhartovem "Matiku", neko vlogo v "Breskovec" od neznanega kitajskega atorja, v O'Neillovi drami "Strast pod brestov", Vojaka v drami Angela Cerkvenika "Koli je križ?" in Piramusa v odloku "Piramus in Tizba" iz Shakespearevega "Sna kresne noči".

Pod režijo Jožeta Babiča je nastopil v vlogi potepuha, filozofa v komediji Jožeta Kravčiča "Skedenj", v vlogi starega profesorja v Wernerjevi komediji "Na ledeni plošči", kot Blagojevič v Nušičevem "Pokojnik", v komediji O. Ernesta "Pozabljeni Lanovec" kot šolski nadzornik Jančič, v vlogi Nereve v Ostrovskega komediji "Gost" ki jo je po odhodu Jožeta Babiča sam režiral. To komedijo so igrali ptujski igralci ravno na dan bombnega napada na Ptuj 1941. leta.

Ko so ob kapitulaciji Jugoslavije Nemci vdrli v Ptuj, so Alberta Wilhelma kot zavezanca Slovenca in naprednega kulturnega delovca zaprli na granici Borl skupno z ženo Nado rojst. Pfeifer, ki je bila tudi igralnica ptujskega gledališča. S petimi transportom sta bila izseljena v Srbijo v vas Kaonik pri Krševcu, kjer stabilna vorna in neutralska aktivista OF. Leta 1942 sta v pozni jeseni odšla partizane na Jastrebrce planine. Po dveh mesecih življenja partizanih je padla njegova žena v roke četnikom, ki so jo usmrtili na občevrski način.

Albert Wilhelm je padel ob osvoboditvi Krusca polja leta 1944, leta star 36 let. S smrtjo je izprizil ta nesrečni slovenski igralec, ki mu usoda ni dovolila, razviti do kraja svoje velike ljudske moči, da je bil resnično ljudski umetnik, ki je padel v borbi za oblast ljudstva!

Te besede naj bi bile le izpodbudna in opozorila njegovi najpomembnejšim sodelavcem, da ob 15-letnici njegove smrti oživijo po krivici pozabljeni, a pomembna podoba slovenskega ljudskega umetnika, občirni in dostojni študiji.

Prihodnja številka

"DELA" izide v petek, 9. oktobra.

Smrt zavednega tovariša

V nedeljo 6. avgusta je po dolgi in mučni bolezni umrl tovariš Josip Novak, star antifašist, doma z Grete. Pokojnik je bil dobro poznan v svojem rajonu, tako od tovarišev in prijateljev naše partije, ter članov PD "Ravber", kot od njenih nasprotnikov. Vsi so ga spoštovali.

Leta 1951 je bil izvoljen za predsednika prosvetnega društva "Ravber". Na tem mestu je ostal do leta 1956, od tedaj dalje pa je bil častni predsednik omenjenega društva. Zaradi paralize, ki je delno ohromela njegovo telo ni mogel več delovati. Celo tedaj, ko je bil priklenjen na bolniško posteljo, se je zanimal za društvo, ki mu je bilo tako prisre in za naše gibanje.

Kot Slovence in kot antifašist je pokojni Josip Novak moral marsikaj pretrpeti za časa dvajsetletnega terora. Toda nikoli ni omahnil temveč je ostal zvest idealom antifašizma in svobode, zvest idealom partizanskega internacionalizma. Vedno je zagovarjal nujnost tesne povezave med tu živčima narodoma in zavrčal vsak nacionalizem.

Tovariši z Grete se javno zahvaljujejo tovarišici Mariji Ladič, ki je tako požrtvovalno stregla pokojnemu tovarišu Novaku ves čas njegove težke bolezni. Istočasno izrekajo svoje globoko sožalje vsem sorodnikom blagega pokojnika.

Vam nudi TRŽAŠKA KNJIGARNA TRST Ul. Sv. Frančiška 20 tel. 61-792